

Učiteljski TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 9.

V Ljubljani 1. maja 1873.

Tečaj XIII.

Ženska odgoja. *)

Različne so stvarjene reči na svetu, razna je njih snova, razna tudi pota, po katerih izveršujejo namen stvarjenja. Vsaktera pa je vendar tako sestavljena, da spolnuje namen stvarjenja. „Dobro je“, je Bog rekel, končavši stvarjenje. Poslednjič je Bog vstvaril moža in ženo, njega iz prahu, njo iz moževega rebresa; Evo je dal Adamu v tovaršico in soprogo. Po izvirnem grehu je pa Bog posebno še pristavil ženi: Možu boš podložna.

V teh kratkih potezah je izražen namen stvarnikov, je naznanjeno tudi mesto, katerega naj spolnuje moški in ženski spol v božjem svetu, v človeški družbi.

Ni tedaj nad nami, da odgovarjamo svojevolsjno na vprašanje, kakošna je stopnja žene v človeški družbi, marveč izvira to iz namena stvarnikovega, iz ženske narave same, in poslednjič tudi od mnjenja vseh časov.

V paganstvu sploh žena ni bila dovolj spoštovana, kerščanstvo je povzdignilo ženo zopet na izvirno stopnjo, možu v soprogo a ne v sužnjo.

*) Ako pogledam nazaj v leto 1861., ko sem pisal o ženski odgoji, vidim, da smo od tačas storili ljudski učitelji — velikanski korak! — Naprej ali nazaj — kakor že hočete. — Kako pobožni smo bili takrat. — in nihče se ni spodtikal, ako je ljudski učitelj kerščanski pisal, — a to sedaj ni več v modi; učiteljski list, kateri še tako piše, ni več učiteljski list — ampak vse kaj drugačnega? — Ako pojdemo tako naprej, pridemo res do brezverskih šol — pa misel nas tolaži ta: kedar krop do verha prikipi, takrat pa skipi, — in hud jesih se sam ujé. Pis.

Žene so sicer po navadi na telesu in duhu slabše od moških, imajo pa drugačne prednosti pred moškimi, ter imajo bolj nježna čutila. „Ženski spol, pobožni spol“.

Ženska tudi bolj deluje s srcem nego z umom, naj imenitnejše znajdbe prihajajo večidel od moških, izjeme te zisteme nikakor ne overžejo, in vsi tisti možje in žene, katere se poganjajo za žensko emancipacijo, ne sluté morda, koliko z njih prizadevanjem ženska zgubi svoje vrednosti.

Žena naj deluje v hiši, v družini, in kar je s tem dvojnem v zavazi. Dosti ima tukaj opraviti, vse njene dušne moči lahko v to porabi, in neizrečena korist izvira iz takega delovanja za moža, za družino, za cele države. Žena možu tovaršica pripravi v domači hiši raj ali pekel. Skerbna gospodinja varuje s trudom pridobljeno blago in tri vogle hiše podpira.

Veliko imenitnejše so pa še dolžnosti, katere imajo matere spolnovati. „Dajte nam dobrih mater in svet bo drugačno podobo dobil“, je bil baje izrek Napoleona I. Ona izreja človeštvu zdrave in krepke ljudi, državi verle podložne. Deržava in cerkev veliko pričakuje od dobrih mater, in od njih poglavitno zavisi, kakošen bo prihodnji rod. Da žene spolnujejo ta svoj poklic, jim je pred vsem treba :

1. verske omike in kerščanske pobožnosti, kajti iz teh dveh izvirajo kreposti, katere v resnici žensko kinčajo namreč: ponižnost, krotkost, pokorščina, darežljivost in dostojno vedenje v družbi;

2. take dušne omike, katera um bistri, dušne moči zvišuje; potem je pa tudi potreba, da vé in pozna vse tiste reči, katere so neogiblivo potrebne pri gospodinjstvu.

Ali se pa naše hčere — tukaj govorimo od tako znanih srednjih stanov — hčere visokih stanov in prostega ljudstva ne jemljemo v misel, — res tako izrejajo? — Ženska hoče dopasti, ali kakor nekateri pravijo, očarati, ves njeni trud in vsa skerb je le v to obrnjena; matere same svoje hčere v to napeljujejo.

Kjer ni prave kerščanske pobožnosti, tam tudi ni drugih krepost in čednost, katere žensko kinčajo, in kjer je glava z nepotrebni rečmi prenapolnjena in serce pa nepožlahnjeno, mora pa telo toliko bolj nališpano biti.

Kaj pa delajo naše krasotice? Od zora do mraka prepeva v poletnem času kobilica na zeleni livadi; izobraženo ženstvo pa se ves dragi dan peča z delom, katero ni vredno piškavega oreha; dan mine v branji, pri godbi, v koncertih in gledališču ali na plesišču.

Ako že sploh kaj delajo, saj kaj takega ne, pri katerem bi si roke umazale; šivati, kerpati, kuhati to bi ne bilo za tako lepo punčko. — Če tako deklè vendar le moža vloví, gorjé, trikrat gorjé mu! tričeter-

tinke vsega premoženja mora biti za svilo, žamet, špice, in taka gospodinja ne zna sama ne gospodinjiti, tedaj ne ve tudi deklam nič pametnega ukazati. Pri njenem gospodinjstvu gre premoženje rakovo pot, sreča v družini zgine in mož, ta ne ve, kje se ga glava derži, in je le takrat vesel, kedar ga ni doma.

A nihče ne pravi, da bi bile vse ženske v gosposkih hišah take; več je izverstnih gospodinj in dobrih mater, in te toliko bolj cenimo in spoštujemo.

Kako naj se pa izreajo dekličiči v dobre gospodinje in skerbne matere?

Podlaga vsaktere izreje je vera in ta bo ostalo dotlej, dokler bodo živeli ljudje, kateri izreje potrebujejo. Ni tedaj samo lepo in koristno, marveč neogiblivo potrebno, da se pri dekličiči izreji posebno povdarja vera, in da se že v nježni starosti dekličiči pred vsem učé iz vere in po veri živeti.

Poglejmo nekoliko okoli sebe, in ozrimo se na učne čerteže višjih dekličičkih šol. Na programi je: materin jezik, francoski ali kateri drugi tuji jezik, svetovna in cerkvena zgodovina, slovstvo, basnoslovje, prirodoslovje in prirodopisje, matematika, godba.

Koliko je tū nepotrebne! Vse, česar ne potrebuje žena in gospodinja, je odveč; kar pa ostane, se mora toliko bolj temeljito učiti. Čemu neki basnoslovje? — Astronomija, fizika in kemija so nauki, katerih se mora človek, ako jih hoče umeti, učiti dolgo in dolgo; kaj pomaga, ako dekličič tū in tam nekaj vjamejo od teh naukov? Zemljemerstva in algebre dekličiči ne bodo nikdar potrebovali. — Rastlinstva, živalstva in rudninstva naj se učé, ker nekatere reči mej teh naukov morejo koristiti prihodnji gospodinjici.

Sploh rečeno, tega naj se učé, kar jim v resnici hasne in koristi, da si pridobé vednost v življenji potrebnih in da se dušne moči lepo harmonično ali v soglasji izobrazijo.

(Dalje prih.)

Lepe in važne besede

so v sledečih vrstah, ki smo jih prijeli od velocenjega domoljuba.

Piše mi mnogospoštovani prijatelj, ki ima odlično mesto, v nekem deželnem šolskem svetu, sledeče:

„Denes mi je prišla misel, ki se mora vresničiti. Treba nam bode mnogo šolskih knjig, — a podpore za izdavanje nemamo. Kako bi bilo, ako bi se za izdavanje šolskih knjig ustanovila družba učiteljska, ktera bi naj obsegala učitelje srednjih in ljudskih šol? Učiteljev za srednje